

1. W okresie objętym kontrolą Miasto Bydgoszcz, zgodnie z art. 5 ust. 5 i 5a ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty², było organem prowadzącym dla 153 szkół w roku szkolnym 2010-2011, w których uczyło się, 40.305 uczniów,³ z czego 1479 posiadało orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, oraz dla 147 szkół w roku szkolnym 2011-2012, w których uczyło się, 38.987 uczniów, z czego 1477 posiadało orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego. Wśród tych szkół Miasto Bydgoszcz prowadziło 12 szkół specjalnych, 10 szkół ogólnodostępnych z oddziałami integracyjnymi, dwie szkoły ogólnodostępnie z oddziałami specjalnymi oraz cztery szkoły integracyjne. Wszystkim uczniom niepełnosprawnym, uczęszczającym do powyższych szkół, zapewniono najkorzystniejszą zalecaną formę kształcenia specjalnego określoną w orzeczeniu o potrzebie kształcenia specjalnego.

2. Miasto Bydgoszcz, realizując w okresie objętym kontrolą obowiązek wynikający z art. 17 ust. 3a u.s.o., wydatkowało na transport i opiekę w czasie przewozu uczniów niepełnosprawnych do szkół środki w kwocie⁴ 138,3 tys. zł w roku 2010 oraz 117,7 tys. zł w roku 2011. Środki te umożliwiły sfinansowanie transportu około 2% ogółu uczniów niepełnosprawnych, przy czym Centrum Integracji Społecznej im. Jacka Kuronia w Bydgoszczy w latach 2010-2012 prowadziło transport od 8 do 11 niepełnosprawnych uczniów, zaś Zespół Szkół nr 19 zapewnił transport dla 13 swoich uczniów w 2011 r. oraz 14 uczniów w kolejnym roku. Urząd Miasta Bydgoszczy nie posiadał przy tym rozeznania, ilu z ponad tysiąca czterystu uczniów niepełnosprawnych było uprawnionych na podstawie art. 17 ust. 3a u.s.o. do bezpłatnego transportu i opieki w czasie przewozu do szkoły lub do zwrotu kosztów z tego tytułu jeżeli dowożenie i opiekę zapewniali rodzice, opiekunowie lub opiekunowie prawni.

3. Zasady zwrotu kosztów przejazdów uczniów niepełnosprawnych do szkoły zostały określone zarządzeniem Prezydenta Miasta Bydgoszczy z dnia 19 maja 2009 r.⁵, zwanym dalej „zarządzeniem”. W ocenie NIK powyższe zarządzenie niezgodnie ograniczyło uprawnienia rodziców lub opiekunów tych uczniów z tytułu zwrotu kosztów przejazdów, poprzez wprowadzenie warunku, iż zwrot ten może nastąpić jedynie w przypadku braku możliwości korzystania z komunikacji publicznej oraz z dowozu zorganizowanego przez Miasto Bydgoszcz. Tymczasem art. 17 ust. 3a u.s.o. nie przewiduje takiego warunku, a rodzice niepełnosprawnego ucznia mają prawo wyboru formy realizacji obowiązków gminy z powyższego tytułu, w tym do zwrotu kosztów przejazdów.⁶ Przy tak określonych warunkach zwrotu kosztów przejazdów uczniów niepełnosprawnych do szkoły, w latach 2010-2012 tylko w jednym przypadku rodzice niepełnosprawnego ucznia zwrócili się o zwrot tych kosztów (wyliczony w kwocie 155 zł). Należy również wskazać, że na podstawie załącznika nr 1 do zarządzenia, w celu zawarcia umowy w sprawie zwrotu

² Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572 ze zm.

³ Wg stanu na 30 września.

⁴ Sklasyfikowane w rozdziale 80113.

⁵ Zarządzenie nr 362/09 z dnia 19 maja 2009 r. w sprawie zasad zwrotu kosztów przejazdu uczniów niepełnosprawnych z miejsca zamieszkania do szkoły lub ośrodka umożliwiającego realizację obowiązku szkolnego i obowiązku nauki w przypadku zapewnienia dowozu i opieki przez rodziców lub opiekunów prawnych (nie ogłoszone).

⁶ Por. wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Bydgoszczy z dnia 28 maja 2008 r. sygn. akt. II SA/Bd 210/08 oraz wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Bydgoszczy z dnia 5 czerwca 2008 r., sygn. akt II SA/Bd 211/08.

kosztów, żąda się dostarczenia przez opiekunów ucznia dokumentów znanych Prezydentowi Miasta Bydgoszczy z urzędu, tj. kopii dowodu rejestracyjnego pojazdu, czy też skierowania do szkoły, wydanego przez Wydział Edukacji Urzędu Miasta Bydgoszczy. NIK zwraca również uwagę, że zwrot kosztów na powyższych zasadach traktowany był przez pracowników Urzędu Miasta Bydgoszczy jako nieprzewidywany prawem zwrot jedynie części kosztów.

Stosowaną formą pomocy Miasta Bydgoszczy dla niepełnosprawnych uczniów dojeżdżających do szkoły było zwolnienie niepełnosprawnych dzieci i młodzieży do ukończenia 20 roku życia, oraz ich opiekunów, z opłat za korzystanie ze środków miejskiego transportu zbiorowego. Udzielenie takiego zwolnienia nie wiązało się z zawarciem wymaganych art. 17 ust. 3a pkt 3 u.s.o. umów, określających zasady zwrotu kosztów przejazdów, w tym opiekuna ucznia niepełnosprawnego. W ocenie NIK przyznanie na podstawie § 1 ust. 5 uchwały nr VIII/133/03 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 26 marca 2003 r. w sprawie zwolnień i ulg w opłatach za usługi przewozowe środkami miejskiego transportu zbiorowego oraz określenia rodzajów dokumentów poświadczających prawo do korzystania ze zwolnień i ulg⁷ uprawnienia do korzystania z bezpłatnych przejazdów opiekunom osób niepełnosprawnych, nie wyczerpuje określonego w art. 17 ust. 3a pkt 1 i 2 u.s.o. obowiązku zapewnienia opieki nad niepełnosprawnymi uczniami w czasie przewozu tych uczniów do szkoły realizowanym przez Miasto Bydgoszcz.

4. W latach 2010-2011 sposób planowania i wykonania wydatków na zadania oświatowe dotyczące kształcenia uczniów niepełnosprawnych nie zapewniał wszystkim uczniom niepełnosprawnym odpowiednich warunków do nauki, co stanowiło zadanie Miasta Bydgoszczy, określone w art. 5 ust. 7 pkt 4 u.s.o. oraz w § 4 ust. 1 pkt 2 rozporządzeń Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 18 stycznia 2005 r.⁸ i z dnia 17 listopada 2010 r.⁹ w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych oraz niedostosowanych społecznie w przedszkolach, szkołach i oddziałach ogólnodostępnych lub integracyjnych.

4.1 W Szkole Podstawowej nr 20 oraz w Zespole Szkół nr 19 w Bydgoszczy nie wykonano koniecznych remontów pomieszczeń, zaś toalety w budynku Zespołu Szkół nr 30 Specjalnych w Bydgoszczy m.in. nie były przystosowane dla potrzeb osób niepełnosprawnych, przez co nie spełniały wymogów określonych w § 86 ust. 1 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie¹⁰. Należy przy tym odnotować, że pismem z 28 września 2010 r. dyrektor Wydziału Edukacji Urzędu Miasta Bydgoszczy zwrócił się do nadzorowanych dyrektorów szkół i placówek oświatowo-wychowawczych, z prośbą o podjęcie działań w celu przesunięcia terminów remontów wynikających z decyzji Państwowego Powiatowego Inspektoratu

⁷ Dz. Urz. Woj. Kujawsko-Pomorskiego Nr 44, poz. 726 ze zm.

⁸ Dz.U. Nr 19, poz. 167 – rozporządzenie obowiązywało do 31 sierpnia 2011 r.

⁹ Dz. U. Nr 228, poz. 1490 – rozporządzenie obowiązuje od dnia 1 września 2011 r.

¹⁰ Dz. U. Nr 75, poz. 690 ze zm.

Sanitarnego, Państwowej Straży Pożarnej i innych, które przypadają do wykonania do końca 2010 r., na rok 2011 i następne.

4.2 W latach 2010 i 2012 dla ośmiu prowadzonych przez Miasto Bydgoszcz placówek kształcących uczniów niepełnosprawnych nie zaplanowano jakichkolwiek zakupów pomocy naukowych, dydaktycznych i książek. Ponadto, w okresie objętym kontrolą, przewidywane do likwidacji Gimnazjum nr 13 nie posiadało sprzętu i środków dydaktycznych do prowadzenia zajęć z uczniami niepełnosprawnymi, ze względu na brak środków na ten cel.

4.3. W 5 z 15 szkół ogólnodostępnych, dla których Miasto Bydgoszcz było organem prowadzącym, nie były w pełni realizowane zalecenia zawarte w orzeczeniach o potrzebie kształcenia specjalnego. W dwóch przypadkach spowodowane było to faktem, że dyrektorzy szkół, w uzgodnieniu z organem prowadzącym, nie przydzielili dodatkowych godzin na prowadzenie indywidualnych zajęć rewalidacyjnych z uczniami niepełnosprawnymi, zaś w jednym przypadku odmowa przyznania środków na ten cel spowodowana była ich niedoborem oraz nie zatrudnieniem odpowiedniego specjalisty (odpowiednie środki zostały uwzględnione w kolejnym roku).

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi, Najwyższa Izba Kontroli wnosi o:

1. *Ustalenie liczby uczniów niepełnosprawnych uprawnionych do bezpłatnego transportu i opieki w czasie przewozu do szkoły na podstawie 17 ust. 3a u.s.o. oraz podjęcie działań zapewniających opiekę tym uczniom gdy transport zapewnia Miasto Bydgoszcz.*
2. *Podjęcie działań zapewniających zgodny z obowiązującymi przepisami zwrot kosztów przejazdów uczniów niepełnosprawnych i ich opiekunów do szkoły, w tym dostosowanie zarządzenia do wymogów u.s.o.*
3. *Podjęcie działań zapewniających zgodne z wymaganymi przepisami warunki do nauki wszystkim uczniom niepełnosprawnym kształcącym się w placówkach oświatowych prowadzonych przez Miasto Bydgoszcz.*

Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Bydgoszczy, na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK, oczekuje przedstawienia przez Pana Prezydenta, w terminie 21 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków bądź o działaniach podjętych w celu realizacji wniosków lub przyczynach niepodjęcia takich działań.

Zgodnie z art. 61 ust. 1 ustawy o NIK, w terminie 7 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego przysługuje Panu Prezydentowi prawo zgłoszenia na piśmie do Dyrektora Delegatury NIK w Bydgoszczy umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o którym mowa wyżej, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji NIK.

DYREKTOR
Delegatura Najwyższej Izby Kontroli
w Bydgoszczy
Wenderlich
Jarosław Wenderlich

Bydgoszcz, dnia 12 września 2012r.

WE.I.3251.8.2012

DELEGATURA NIK w Bydgoszczy

Przydział .....

Data 14/09/2012r .....

Teczka ..... Sprawa .....

**Pan
Jarosław Wenderlich
Dyrektor Delegatury
Najwyższej Izby Kontroli
w Bydgoszczy**

W nawiązaniu do „Wystąpienia pokontrolnego” z dnia 21 sierpnia 2012r. (o nr: LBY-4101-07-05/2012), działając stosownie do treści art. 61 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994r. o Najwyższej Izbie Kontroli (Dz.U. z 2012r. poz. 82) niniejszym informuję, co następuje :

1. W zakresie wniosku pokontrolnego o ustalenie liczby uczniów niepełnosprawnych uprawnionych do bezpłatnego transportu i opieki w czasie przewozu do szkoły na podstawie art. 17 ust. 3a ustawy z dnia 7 września o systemie oświaty (Dz.U. z 2004r. Nr 256, poz. 2572 z późn. zm.) :

Liczba uczniów niepełnosprawnych uprawnionych, zgodnie z cyt. przepisem do bezpłatnego transportu i opieki w czasie przewozu do szkół lub zwrotu kosztów poniesionych z tego tytułu (gdy opiekę zapewniają rodzice), wynika z danych zawartych w Systemie Informacji Oświatowej SIO. Na dzień 30.09.2011 r. wynosiła ona :

- uczniowie szkół podstawowych posiadający orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego – 583 osoby,
- uczniowie gimnazjów posiadający orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego – 501 osób,
- uczniowie szkół ponadgimnazjalnych z niepełnosprawnością ruchową lub z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym lub znacznym – 89 osób.

Łączna liczba uprawnionych do przewozu uczniów wynosiła w 2011 r. wynosiła 1173 osoby.

Według informacji zawartej w SIO na dzień 31.03.2012 r. liczba ta wynosiła :

- uczniowie szkół podstawowych posiadający orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego – 611 osób,
- uczniowie gimnazjów posiadający orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego – 499 osób,
- uczniowie szkół ponadgimnazjalnych z niepełnosprawnością ruchową lub z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym lub znacznym – 84 osoby.

Łączna liczba uprawnionych do przewozu uczniów w 2012 roku wynosi 1194 osoby.

Wszyscy rodzice, którzy zwrócili się do właściwej do spraw oświaty komórki organizacyjnej Urzędu Miasta Bydgoszczy, tj. Wydziału Edukacji UMB o zapewnienie dowozu ucznia niepełnosprawnego do szkoły, taką pomoc otrzymali, poprzez zlecenie przez WE UMB przewozu ucznia oraz jego opiekuna przez Centrum Integracji Społecznej im. Jacka Kuronia w Bydgoszczy.

2. W zakresie wniosku pokontrolnego o podjęcie działań zapewniających zgodny z obowiązującymi przepisami zwrot kosztów przejazdów uczniów niepełnosprawnych i ich opiekunów do szkoły, w tym dostosowanie zarządzenia do wymogów ustawy o systemie oświaty :

Podjęto działania zmierzające do dokonania nowelizacji Zarządzenia Nr 362/09 Prezydenta Miasta Bydgoszczy z dnia 19 maja 2009r. w sprawie zasad zwrotu kosztów przejazdu uczniów niepełnosprawnych z miejsca zamieszkania do szkoły lub ośrodka umożliwiającego realizację obowiązku szkolnego i obowiązku nauki w przypadku zapewnienia dowozu i opieki przez rodziców, opiekunów lub opiekunów prawnych.

Projekt zarządzenia zmieniającego w/w akt prawny zakłada, iż :

- w §1 zostanie wykreślony pkt 1 i 2,
- modyfikację „Wniosku o zwrot kosztów przejazdu ucznia niepełnosprawnego” poprzez wykreślenie z wykazu wymaganych załączników skierowania do szkoły/placówki oraz kserokopii dowodu rejestracyjnego pojazdu.

W przekonaniu tut. organu nie jest zasadny pogląd NIK Delegatury w Bydgoszczy, iż ustalanie kwoty zwrotu kosztów przejazdu przy wykorzystaniu stawki w wysokości 50% stawki za kilometr przebiegu pojazdu określonej w rozporządzeniu MI z dnia 25 marca 2002r. w sprawie warunków ustalania oraz sposobu dokonywania zwrotu kosztów używania do celów służbowych samochodów osobowych, motocykli i motorowerów niebędących własnością pracodawcy (Dz.U. Nr 27, poz. 271 z późn. zm.) jest „nieprzewidywanym prawem zwrotem jedynie części kosztów”. Zgodnie bowiem z wyrokiem Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Bydgoszczy z dnia 16 kwietnia 2008 r. o nr : II SA/Bd 1000/07 (niepubl., LEX nr 500720) „zgodnie z art. 17 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tekst jedn.: Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572 z późn. zm.) jeżeli gmina, obojętnie z jakich przyczyn, nie zapewni bezpłatnego transportu z domu do szkoły i opieki w czasie przewozu, to musi zapewnić zwrot kosztów przejazdu, ale wyłącznie środkami komunikacji publicznej. Innych obowiązków przepis ten na gminę nie nakłada. Zwłaszcza nie wynika z niego obowiązek zwrotu kosztów przejazdu samochodem prywatnym rodziców dziecka”.

3. W zakresie wniosku pokontrolnego o podjęcie działań zapewniających zgodne z wymaganymi przepisami warunki do nauki wszystkim uczniom niepełnosprawnym kształcącym się w placówkach oświatowych prowadzonych przez Miasto Bydgoszcz :

Władze Bydgoszczy starają się zapewnić uczniom niepełnosprawnym jak najlepsze warunki do nauki. Oddziały specjalne i integracyjne tworzone są wg potrzeb. W roku szkolnym 2012/2013 dodatkowo uruchomione zostały dwa oddziały specjalne. Jeden oddział obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego dla dzieci słabo słyszących w ZS07 oraz oddział klasy I dla dzieci z autyzmem, tzw. diada w SP51 Specjalnej w SOSW03. Ponadto na wszystkich poziomach kształcenia (od przedszkola do szkół ponadgimnazjalnych) wprowadzono dla uczniów posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego 2 godziny zajęć rewalidacyjnych. Przeprowadzone w okresie wakacji remonty w placówkach specjalnych i integracyjnych przyczynią się do poprawy warunków nauki. Remonty i modernizacje przeprowadzono m.in. w Zespole Szkół Nr 19 Integracyjnych, Zespole Szkół

Nr 30 Specjalnych, Zespole Szkół Nr 31 Specjalnych oraz Przedszkolu Nr 61 Integracyjnym, ogółem na kwotę 700 000 zł. Cenną inicjatywą władz Miasta jest organizowanie corocznej sesji Rady Miasta Bydgoszczy poświęconej osobom niepełnosprawnym i ich problemom. Na sesji tej m.in. uczniowie niepełnosprawni zgłaszają swoje postulaty, które w miarę możliwości są realizowane.

Z poważaniem

z up. PREZYDENTA MIASTA

Jan Szopiński
Zastępca Prezydenta Miasta

Otrzymuje :

1. Adresat,
2. a/a,